

Μια από

τις μεγαλύτερες γιορτές της Ορθοδοξίας είναι η 15η Αυγούστου, ημέρα της Κοίμησης της Θεοτόκου. Στον ελληνικό λαό η επίκληση της Παναγίας είναι η περισσότερο καθιερωμένη. Η Παναγία διεκδικεί τα περισσότερα προσωνύμια που προέρχονται από:

- τον τρόπο αγιογραφίας της Εικόνας Της (π.χ., Βρεφοκρατούσα, Γλυκοφιλούσα)
- τη θεολογική ιδιότητα (π.χ., Ελεούσα, Κυρά, Μεγαλόχαρη)
- την παλαιότητα του εικονίσματός Της (π.χ., Μαυριώτισσα, Γερόντισσα)
- τον τρόπο εύρεσης της εικόνας Της (π.χ., Θεοσκέπαστη, Σπηλαιώτισσα, Πλατανιώτισσα, Πορταΐτισσα, Μυρτιδιώτισσα, Φανερωμένη)
- τον τόπο προέλευσης της εικόνας (π.χ., Αθηνιώτισσα, Αργοκοιλιώτισσα, Βατοπεδινή, Πολίτισσα).

Τέλος, απαντώνται προσωνύμια που δίνονται ανάλογα της εποχής και των

εργασιών που συμπίπτει η εορτή της (π.χ., Φλεβαριανή, Μεσοσπορίτισσα, Ακαθή - εκ του Ακάθιστου ύμνου).

Οι εικόνες της Παναγίας βρέθηκαν σε πολλές περιπτώσεις με θαυματουργό τρόπο και απετέλεσαν κίνητρο για τη δημιουργία Ιερών Ναών στη χάρη Της. Χιλιάδες πιστών συρρέουν κάθε χρόνο για να προσκυνήσουν την εικόνα και να παρακαλέσουν για τη βοήθειά Της.

Οι εκκλησίες και τα μοναστήρια που είναι αφιερωμένα στη Θεοτόκο, υποδέχονται υπέρλαμπρα τους επισκέπτες του 15αύγουστου.

Η ημέρα που είναι αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου δεν είναι στις περισσότερες περιπτώσεις μέρα πένθους για μια αγαπημένη γυναίκα που «έφυγε», αλλά γιορτή χαράς και αγαλλίασης για το σμίξιμο της μητέρας με τον αγαπημένο της γιο, την άνθηση της φύσης, την πλημμύρα των συναισθημάτων, την επιστροφή των ανθρώπων στη γενέθλια γη τους.

Σε κάθε περιοχή της Ελλάδας, υπάρχει ένα τελετουργικό που συνδέεται με την ημέρα αυτή. Ήθη και έθιμα αιώνων αναβιώνουν το 15αύγουστο με πιο χαρακτηριστικά τα εξής:

Ημαθία (Καστανιά) - Παναγία Σουμελά

Χιλιάδες πιστοί από όλη την Ελλάδα αλλά και το Εξωτερικό συρρέουν κάθε χρόνο και στις εκδηλώσεις που γίνονται στην Παναγία Σουμελά, την ιστορική εκκλησία που βρίσκεται στις πλαγιές του Βερμίου, κοντά στο χωριό Καστανιά.

Η εκκλησία κτίστηκε το 1951 από τους πρόσφυγες του Πόντου, στη μνήμη της ιστορικής ομώνυμης Μονής, τα ερείπια της οποίας βρίσκονται στο όρος Μελά, κοντά στην Τραπεζούντα του Πόντου. Εδώ φυλάσσεται η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας, που είναι φιλοτεχνημένη από τον Ευαγγελιστή Λουκά.

Μετά τον μέγα εσπερινό της παραμονής γίνεται η λιτάνευση της Αγίας Εικόνας και στη συνέχεια ακολουθούν καλλιτεχνικές εκδηλώσεις με ποντιακά συγκροτήματα, ενώ ανήμερα της Παναγίας γίνεται η περιφορά της Αγίας Εικόνας, την οποία ακολουθεί πλήθος πιστών.

Στο αποκορύφωμα της μεγάλης γιορτής της χριστιανοσύνης, ποντιακά συγκροτήματα από την Μακεδονία προσφέρουν μοναδικές στιγμές με παραδοσιακούς σκοπούς και πολύωρο γλέντι.

Κοζάνη (Σιάτιστα) - Παναγία Μικρόκαστρου

Το έθιμο των καβαλάρηδων προσκυνητών έρχεται από την τουρκοκρατία, όταν αποτελούσε μια ευκαιρία στους σκλαβωμένους να δείξουν τη λεβεντιά και τον πόθο τους για λευτεριά.

Στις 14 και 15 Αυγούστου όλη η Σιάτιστα δονείται στους ρυθμούς των χάλκινων και του ασταμάτητου γλεντιού.

Την παραμονή της γιορτής οι πλατείες Χώρας, Γεράνειας και η γειτονιά του Μπούνου συγκεντρώνουν τις παρέες των καβαλάρηδων, οι οποίοι παρασύρουν Σιατιστινούς και επισκέπτες στο γλέντι.

Ανήμερα του Δεκαπενταύγουστου, οι καβαλάρηδες ξεκινούν το πρωί για να προσκυνήσουν την εικόνα της Παναγίας στο φερώνυμο Μοναστήρι που βρίσκεται στο Μικρόκαστρο. Το μεσημέρι οι παρέες των καβαλάρηδων με τα καταστόλιστα άλογα μπαίνουν επιβλητικά στη Σιάτιστα και στην πλατεία της Χώρας τους επισκέπτονται αρχές και λαός.

Το γλέντι συνεχίζεται στις πλατείες της Χώρας και της Γεράνειας, στην πλατεία του Δημαρχείου, αλλά και στις γειτονιές της Σιάτιστας μέχρι αργά το βράδυ.

Έβρος (Φέρες) - Παναγία Κοσμοσωτήρα

Και στις Φέρες Έβρου, η Παναγία έχει την τιμητική της, το απόγευμα του Δεκαπενταύγουστου όταν, με επίκεντρο την εκκλησία της Παναγίας της Κοσμοσώτηρας, τελείται μέγας πανηγυρικός εσπερινός.

Από το ναό ξεκινά μια από τις πιο συγκινητικές λιτανείες της ιερής εικόνας, ενώ οι εορταστικές εκδηλώσεις ξεπερνούν το στοιχείο της θρησκευτικής κατάνυξης και απογειώνονται με τα κέφια των ανθρώπων.

Ιωάννινα (Ζαγοροχώρια)

Ξακουστά σε ολόκληρη την Ελλάδα είναι τα πανηγύρια της Παναγίας που γίνονται τον Δεκαπενταύγουστο στα Ζαγοροχώρια. Σε χωριά όπως η Βίτσα και το Τσεπέλοβο, οι εκδηλώσεις στη μνήμη της Κοίμησης της Θεοτόκου είναι τριήμερες και προσφέρουν την ευκαιρία για ατελείωτο γλέντι με παραδοσιακούς ηπειρώτικους χορούς.

Κι ενώ οι δύο πρώτες ημέρες το γλέντι είναι ανοιχτό για όλους, την τρίτη και τελευταία ημέρα της χαράς και του κεφιού, τον πρώτο λόγο έχουν οι ντόπιοι, με τοπικούς σκοπούς και ηπειρώτικους χορούς.

Ιωάννινα (Παλαιόπυργος Πωγωνίου) - Κοίμηση της Θεοτόκου

Στον Παλαιόπυργο, το πανηγύρι οργανώνει Πολιτιστικός Σύλλογος του χωριού. Το μεσημέρι, μετά το φαγητό, το οποίο γίνεται στον προαύλιο χώρο της εκκλησίας, ακολουθούν τα «ντολιά», ένα έθιμο το οποίο γίνονταν και παλιά και συνεχίζεται και σήμερα.

Κατά το έθιμο η εντολή ντολή -ντολιά δίνεται από τον «ντολή πασά» που ορίζεται κάποιος από τους μεγαλύτερους, και παίρνοντας το ποτήρι του με το κρασί θα το τσουγκρίσει με έναν παρευρισκόμενο (κάποιο ξένο καλεσμένο, τον παπά κ.α.). Θα πιεί τρία ποτήρια ή τρεις φορές και θα τα αφιερώσει κάθε φορά και σε διάφορους ζητώντας από τους οργανοπαίκτες να παίξουν ένα τραγούδι.

Ύστερα οι υπόλοιποι με την σειρά που ορίζει ο «ντολή πασάς» αφιερώνουν τις ευχές τους όπου θέλει ο καθένας ζητώντας και από ένα τραγούδι. Ένας και από τους σκοπούς αυτού του εθίμου ήταν να διαλύονται και οι μικροπαρεξηγήσεις που είχαν δημιουργηθεί και να υπάρχει ομόνοια μεταξύ των χωριανών.

Το βράδυ ακολουθεί παραδοσιακό πανηγύρι με τοπικές ενδυμασίες και Πωγωνήσιους χορούς. Το γλέντι διαρκεί μέχρι τις πρωινές ώρες.

Καβάλα (Θάσος) - Παναγία Θάσου

Πατάτες, ρύζι, μοσχάρι και στιφάδο περιλαμβάνει το γεύμα που παρατίθεται στο μεγάλο τραπέζι που συμμετέχουν όλοι οι πιστοί που έχουν συρρεύσει στον Ιερό Ναό της Κοίμησης της Θεοτόκου, στην Παναγία της Θάσου, στο χωριό που πήρε το όνομά του από τη Θεοτόκο.

Μετά τη λιτάνευση της εικόνας, που συνοδεύεται από πολυμελή μπάντα, όλοι μαζεύονται στο προαύλιο της εκκλησίας, με σκοπό να φουντώσει το γλέντι, με χορούς από όλη την Ελλάδα, μεζέδες, κρασί.

Μαγνησία (Σκιάθος) - Επιτάφιος Παναγίας

Στο νησί της Σκιάθου το Δεκαπενταύγουστο, χιλιάδες προσκυνητών συρρέουν από ολόκληρο το νησί αλλά και τα γειτονικά μέρη όπου την παραμονή της γιορτής, το βράδυ, όπου γίνεται η έξοδος του επιτάφιου της Παναγίας μέσα σε μια ατμόσφαιρα μοναδικής κατάνυξης, υπό την συγκινητική μελωδία των εγκωμίων της Θεοτόκου που ψάλλουν όλοι μαζί οι Σκιαθίτες.

Λέσβος (Αγιάσος) - Παναγία Αγιασώτισσα

Στην ενδοχώρα της Λέσβου, στην γραφική κωμόπολη της Αγιάσου, ο Δεκαπενταύγουστος αποτελεί μια ξεχωριστή εμπειρία για όλους.

Με επίκεντρο της ξακουστή εκκλησία της Παναγίας της Αγιάσου, οι πιστοί, επισκέπτες και ντόπιοι, απολαμβάνουν ένα από τα ωραιότερα πανηγύρια του ανατολικού Αιγαίου. Η ομώνυμη εικόνα είναι έργο του ευαγγελιστή Λουκά, πλασμένη με κερί και μαστίχα.

Πολλοί από τους προσκυνητές, με αφετηρία την πόλη της Μυτιλήνης, περπατούν 25 χιλιόμετρα για να φθάσουν στον αυλόγυρο της εκκλησίας, όπου και διανυκτερεύουν.

Την ημέρα της γιορτής της Παναγίας, ύστερα απ' τη καθιερωμένη λειτουργία, γίνεται η περιφορά της εικόνας γύρω από το ναό, ενώ οι εορταστικές εκδηλώσεις φθάνουν στο αποκορύφωμά τους με τις μουσικές και χορευτικές εκδηλώσεις στην πλατεία του χωριού.

Στην Αγιάσο τον Δεκαπενταύγουστο συναντά κανείς όλα αυτά που συνθέτουν την εικόνα ενός τυπικού νησιώτικου πανηγυριού, πλανόδιους πωλητές, μουσικοχορευτικά συγκροτήματα και λαϊκές ορχήστρες, ενώ τα σκωπτικά πειράγματα δίνουν και παίρνουν, συντηρώντας μια παράδοση αιώνων.

Κυκλάδες (Τήνος) - Παναγία της Τήνου

Το προσκύνημα στην Παναγία της Τήνου είναι, ίσως, το μεγαλύτερο θρησκευτικό προσκύνημα του Ελληνισμού. Στο νησί που είναι απόλυτα ταυτισμένο με την Παναγιά του, συγκεντρώνονται κάθε χρόνο χιλιάδες πιστοί, όχι μόνο από την Ελλάδα, για να προσκυνήσουν την θαυματουργή εικόνα της Παναγίας, στην Εκκλησία της Μεγαλόχαρης και ν' αποθέσουν τα τάματά τους.

Η εικόνα των πιστών που ανεβαίνουν τα σκαλοπάτια, μέχρι την εικόνα, γονατιστοί είναι από τις πιο χαρακτηριστικές. Η περιφορά του επιταφίου της Παναγίας γίνεται όπως στον Επιτάφιο του Χριστού, τη Μεγάλη Παρασκευή, με τους χιλιάδες πιστούς να ακολουθούν με αναμμένα κεριά.

Το πανηγύρι διαρκεί έως τις 23 Αυγούστου, στα εννιάμερα δηλαδή της Παναγίας, ενώ, παράλληλα με τις εκδηλώσεις για την Κοίμηση της Θεοτόκου, στο νησί γιορτάζεται και η επέτειος της βύθισης του αντιτορπιλικού Έλλη από τους Ιταλούς, που έγινε λίγο πριν ξεσπάσει ο πόλεμος με τους Ιταλούς, τον δεκαπενταύγουστο του 1940.

Κυκλάδες (Πάρος) - Παναγία Εκατονταπυλιανή

Από τις εντυπωσιακότερες εκκλησίες του Αιγαίου, ο παλαιοχριστιανικός ναός της Εκατονταπυλιανής, βρίσκεται στην Παροικιά, την πρωτεύουσα της Πάρου και είναι από τους αρχαιότερους και καλύτερα διατηρημένους χριστιανικούς ναούς.

Σύμφωνα με την παράδοση, χτίστηκε εξαιτίας ενός τάματος της Αγίας Ελένης. Πιστοί από ολόκληρη την Ελλάδα συγκεντρώνονται εδώ τον Δεκαπενταύγουστο για να προσκυνήσουν την εικόνα της Παναγίας της Εκατονταπυλιανής (17ου αιώνα) και να πάρουν μέρος στις εορταστικές εκδηλώσεις.

Μετά την καθιερωμένη περιφορά του επιταφίου, ξεκινά το μεγάλο πανηγύρι των ανθρώπων, που το γλεντάνε μέχρι τις πρωινές ώρες, με παραδοσιακή μουσική, παριανό κρασί και ντόπιους μεζέδες. Την ίδια ώρα, στο λιμανάκι της Νάουσας της Πάρου η νύχτα γίνεται μέρα, όταν δεκάδες καΐκια προσεγγίζουν την προβλήτα με αναμμένα δαδιά.

Οι συγκεντρωμένοι, εντυπωσιασμένοι από το θέαμα, περιμένουν την κορύφωση, με την άφιξη των «πειρατών» στο λιμάνι για την έναρξη της γιορτής με νησιώτικους χορούς, και πρώτο και καλύτερο τον Μπάλο.

Κυκλάδες (Κουφονήσια) - Με τα καΐκια στην Παναγία

Τον Δεκαπενταύγουστο γιορτάζει η Παναγία στο εκκλησάκι της στο Κάτω Κουφονήσι. Μετά τη λειτουργία προσφέρεται φαγητό από τους κατοίκους και κατόπιν μεταφέρονται με τα καΐκια τα οποία κάνουν αγώνες για το ποιος θα περάσει τον άλλο στο Πάνω Κουφονήσι.

Με την επιστροφή ντόπιοι και ξένοι το γλεντάνε μέχρι πρωίας στα μαγαζιά του νησιού, με μουσική, κρασί, ούζο και θαλασσινούς μεζέδες για τους οποίους έχουν φροντίσει οι ψαράδες.

Δωδεκάνησα (Κάρπαθος) - Παναγία στην Όλυμπο

Για τους πιο ταξιδεμένους, που έχουν αψηφήσει την απόσταση και τις δυσκολίες στην πρόσβαση, το πανηγύρι της Κοίμησης της Θεοτόκου, στην Όλυμπο της Καρπάθου είναι από τα πιο κατανυκτικά.

Εδώ, στην Όλυμπο, οι λειτουργίες είναι βαθιά συνδεδεμένες με το πένθος που χαρακτηρίζει αυτή την συγκυρία για τον Χριστιανισμό και το αποκορύφωμα του παραδοσιακού εορτασμού είναι ο χορός που γίνεται στη μικρή πλατεία, μπρος στην εκκλησιά της Παναγίας, με τους οργανοπαίκτες να παίζουν τον Κάτω Χορό,

αργόσυρτο και με σοβαρή διάθεση.

Αρχικά, οι άντρες καθισμένοι στο τραπέζι και με ένα κομμάτι βασιλικό στο πέτο, τραγουδούν και πίνουν, με τη συνοδεία λαούτου και λίρας. Στη συνέχεια, και καθώς πέφτει το σκοτάδι, ξεκινά ο χορός, στον οποίο μπαίνουν, σιγά-σιγά, και οι γυναίκες ντυμένες με τις εκπληκτικής ομορφιάς και λαμπρότητας παραδοσιακές γιορτινές φορεσιές τους.

Ο χορός αργός και πάντα με σταθερό βήμα και κατανυκτική διάθεση, κρατά για ώρες και η όλη ατμόσφαιρα είναι από τις ωραιότερες που μπορεί να βιώσει ο πιστός στα πανηγύρια του Αιγαίου.

Δωδεκάνησα (Νίσυρος) - Παναγία Σπηλιανή

Ένας από τους πιο πολυήμερους και ξεχωριστούς εορτασμούς της Παναγίας πραγματοποιείται στο νησί της Νισύρου. Εδώ γιορτάζεται το Νιάμερο της Παναγίας, που ξεκινά στις 6 Αυγούστου, γιορτή της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος.

Το έθιμο είναι αφιερωμένο στην γυναίκα, καθώς οι μαυροντυμένες Εννιαμερίτισσες (γυναίκες ταγμένες στην Παναγία) αναλαμβάνουν πρωταγωνιστικό ρόλο στη λατρευτική δράση. Εγκαθίστανται στο χώρο του μοναστηριού της Παναγίας της Σπηλιανής που βρίσκεται μέσα στο κάστρο των Ιπποτών, προσκυνούν και καθαρίζουν τον χώρο και τα ιερά σκεύη.

Στην πραγματικότητα, διεξάγονται δύο παράλληλες λατρευτικές τελετουργίες, η επίσημη εκκλησιαστική από τους ιερείς και η ανεπίσημη με ιέρειες τις Εννιαμερίτισσες, που ακολουθούν αυστηρή νηστεία, κάνουν 300 μετάνοιες κάθε εικοσιτετράωρο και ψάλλουν.

Την ημέρα του Δεκαπενταύγουστου, με τη λήξη της λειτουργίας, οι ιερείς λιτανεύουν την εικόνα της Παναγίας έως το χωριό για να ευλογήσει το πανηγύρι. Οι Εννιαμερίτισσες, από την άλλη πλευρά, κρατούν τους δίσκους με τα κόλλυβα και προπορεύονται, ανοίγοντας το δρόμο για την ιερή εικόνα.

Το γλέντι ξεκινά τη στιγμή που η εικόνα φτάνει στο χωριό, με τον τοπικό χορό της «κούπας», τραγούδια και άφθονο κρασί, ενώ οι Εννιαμερίτισσες αποσύρονται.

Δωδεκάνησα (Πάτμος) - Επιτάφιος Παναγίας

Στο νησί της Πάτμου, το νησί της Ορθοδοξίας, όπου τα πάντα περιστρέφονται γύρω από το ιστορικό μοναστήρι της Αποκάλυψης, οι μοναχοί του τηρούν το έθιμο του επιταφίου της Παναγίας, ένα έθιμο με βυζαντινές καταβολές.

Ο χρυσοποίκιλτος επιτάφιος της Παναγίας περιφέρεται στα σοκάκια του νησιού σε μεγαλοπρεπή πομπή, ενώ οι καμπάνες του μοναστηριού και των άλλων εκκλησιών ηχούν ασταμάτητα.

Δωδεκάνησα (Κάσος) - Κοίμηση της Θεοτόκου

Ένα ακόμη χωριό με το όνομα Παναγία είναι ο τόπος του μεγαλύτερου πανηγυριού της Κάσου, κάθε Δεκαπενταύγουστο. Στην τοπική εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου τηρούνται, κάθε χρόνο, όλα τα πατροπαράδοτα έθιμα κατά τον εορτασμό του Δεκαπενταύγουστου.

Εκατοντάδες Κασιώτες απ' όλη την Ελλάδα, αλλά και μετανάστες όλες τις γωνιές του κόσμου, συρρέουν στο νησί, μαζί με τους ξένους επισκέπτες, για να προσκυνήσουν στην Παναγία, να γλεντήσουν με τα πατροπαράδοτα έθιμα και να δοκιμάσουν κασιώτικα ντολμαδάκια και πιλάφι.

Δωδεκάνησα (Λειψοί) - Παναγία του Χάρου

Στο Μοναστήρι της Παναγίας στους Λειπούς, η Παναγία δεν κρατάει το Θείο Βρέφος αλλά τον Εσταυρωμένο Χριστό, σε μια εικόνα μοναδική στην χριστιανική παράδοση. Η Παναγία του Χάρου γιορτάζει στις 23 Αυγούστου, δηλαδή στα εννιάμερα της Παναγίας.

Σύμφωνα με το έθιμο, που τηρείται από το 1943, τοποθετούνται την άνοιξη κρινάκια γύρω από την εικόνα τα οποία στη συνέχεια ξεραίνονται και ανθίζουν ξανά, τον Αύγουστο.

Κεφαλονιά - Παναγία η Φιδούσα

Πλήθος πιστών συγκεντρώνεται κάθε χρόνο στην αυλή της Ιεράς Μονής της Παναγίας της Φιδούς στην περιοχή Μαρκόπουλου, Κεφαλονιάς για να δουν τα «φιδάκια της Παναγίας». Κάθε 15 Αυγούστου τα μικρά φιδάκια εμφανίζονται στο καμπαναριό και η εκκλησιαστική επιτροπή τα μεταφέρει στο προαύλιο του Ιερού Ναού.

Σύμφωνα με την παράδοση, τα φιδάκια φέρνουν καλή τύχη στο νησί και αν δεν εμφανιστούν, ο οιωνός είναι κακός, όπως έγινε, για παράδειγμα, την χρονιά των μεγάλων σεισμών, μερικές δεκαετίες πριν.

Πηγή: askitikon.eu